

mano v sobo in rekel, da naj greva oba. Prestrašila sem se, kam naj dava otroka. Hčerka je bila takrat stara tri leta, sin pa 22 mesecev. Sama sem bila takrat noseča 8 mesecev. No, pa naj gre samo on. Sel je z njimi in nikoli več ga nismo videli.

Živeli smo na Ravnah na Koroškem. Strpali so jih v zapore na gradu Turmu, okrog 400 do 500 iz vse regije, in veliko tudi iz avstrijske Koroške. Za Titov rojstni dan in še tri dni po tem smo slišali cele noči streljanje. Na vprašanja, kaj se dogaja, so odgovorili, da hočejo ustaši zapornike osvoboditi in tako napadajo grad.

Še dolgo po tistem sem nosila do straže kruh in perilo, ko ga že davno ni bilo več med živimi. Vsi so mi obljubljali, da se bodo potegnili zanj, a še preden so se pozanimali, so ga ubili in tega še do danes niso priznali. Lagali so, da so jih poslali na prisilno delo. Pred praznikom vseh svetih, ko so iskali partizanske grobove, so naleteli nad Ravnami na množični grob z okrog 60 trupli in govorilo se je, da bo šla občinska komisija preiskat, kdo je v njem.

Začelo se je tudi šušljati, da so mogoče naši izginili. Jaz sem bila takrat stara 23 let. Najvna sem šla k županu, če lahko grem s komisijo in se tako prepričam, da niso naši. Župan me je potolažil, da so grob že preiskali in da so v njem sami nemški vojaki, ki so bili pobiti med ofenzivo za Smrkovcem nad Črno.

Pa v tem ni bilo logike, saj je med Črno in Ravnami sam gozd. Le zakaj bi mrtvece vozili 18 km daleč in kdo bi jih znosil visoko na Navrški vrh nad Ravnami. Hotela sem se prepričati in šli sva z sestro na tisti kraj in kopali. Na grobu je še ležalo orodje in pokopani so bili čisto plitvo. Izvlekla sem žensko roko, ovito z debelo žico, in nato še možko nogo za gleženj.

Vedela sem dovolj. Še en grob sem našla, ki je za 12 mojih korakov dolg. Tam, kaže, so si morali kopati jamo sami. Moj mož leži verjetno na Lešah nad Prevaljami, kjer jih je več kot 100. Trije tovarnjaki. Vedela sem točno za datume, kdaj so jih vozili gor, tri dni zapored, vsak dan po en tovarnjak, in hodila gor na vsako obletnico smrti.

Ostala sem sama s tremi otroci. Vzeli so mi tudi stanovanje. Stisnili so me v malo podstrešno sobo, brez štedilnika, kjer sem kuhala na malem električnem kuhalniku, toplo vodo pa nosila iz pekarnice na drugem koncu Raven. da sem skopala otroke in oprala perilo. Ko sem prosila za delo, so razpravljali na seji, ali bi mi ga dali ali ne. Vsi so mene in našo družino dobro poznali kot zelo zavedno, vendar smo bili vsi cerkveni pevci in jim tako nismo bili pogodu.

Če se piše zgodovina, naj se ve tudi o tem, čeprav je v primerjavi z ogromnimi žrtvami v Kočevskem Rogu malenkost.

GABRIELA HENDLER,
Holjjeva 2,
Brežice

Preiskava povojnih pobojev

Dne 18. 5. 1945 je okrog 10. ure zvečer pozvonilo. Mož je ravnokar legel k počitku. Šla sem odpret. Pred vrati je stal partizan z naperjeno puško in rekel: »V imenu jugoslovanske vojske ste aretirani.« Bila sem zelo presenečena, saj sem imela 3 leta dva brata v Dachau (eden se ni nikoli vrnil) in tako komaj čakala svobode. Partizan je stopil za